

UNIVERSITETET I OSLO

DET UTDANNINGSVITENSKAPELIGE FAKULTET

Helse- Og Omsorgsdepartementet
Spesialisthelsetjenesteavdelingen
v/Ingunn Aalvik
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Institutt for spesialpedagogikk

Postboks 1140, Blindern
0318 Oslo

Sem Sælandsvei 7

Telefon: 22 85 80 59

Telefaks: 22 85 80 21

Web-adr.: <http://www.uv.uio.no/isp/>

Dato: 25.09.2006

Deres ref.:

Vår ref.:

Endring i folketrygdlovens § 5-10 – Behandling for språk og taledefekter

Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo, utdanner audiopedagoger og logopeder på master- og doktorgradsnivå.

På bakgrunn av telefonsamtale med Ingunn Aalvik har vi fått tilsendt høringsdokumentet med forslag til opphevelse av § 5-10 i folketrygdloven, og vil gjerne uttale følgende:

Fagfeltet audiopedagogikk/logopedi har siden 1940-tallet vært en naturlig del av så vel helse som opplæring, og har således vært omfattet av begge lovverk. Dette bekreftes av at både audiopedagoger og logopeder har vært ansatt i både helse- og skolevesen og bidratt til nødvendig behandling som øvrig helsepersonell ikke har kompetanse til å gi. For gruppen hørselshemmede er dette en 2.linjetjeneste som må reguleres etter spesialisthelsetjenesten. Det kan således ikke være primærhelsetjenesten/fastlegen eller den enkelte kommune som kan tillegges dette ansvaret. Skolelovene har heller ikke klart å fange opp alle med logopediske behov. Tyngden av tilbud er, blant annet av økonomiske grunner, rettet mot barn i skolealder, men selv denne gruppen synes ikke fullt ut å få det logopediske tilbud den har behov for og faktisk krav på. Enda vanskeligere har det vært å få til et tilbud til ungdom og voksne. Skolelovene skal fange opp de som har behov for hjelp. Men hjelpebehovet er medisinsk like mye som det er pedagogisk for store deler av denne gruppen. Det gjelder lidelser som afasi, ganespalte, stamming m.m. Voksenopplæringen i kommunene ivaretar ikke disse behovene på en tilfredsstillende måte og det er svært store forskjeller i de tilbud som de enkelte kommuner gir. Taleomsorgen er ikke tatt fullt ut hånd om av skolelovene. Men avtalen med Rikstrygdeverket har gjort det mulig å møte noen av de mange behov som ikke er fanget opp via skolelovgivningen.

Tilbudene til hørsels- og språkhemmede i dag er meget fragmentariske. Institutt for spesialpedagogikk mener at det er tid for å se tilbudene til disse gruppene i et helhetlig og kontekstuellt perspektiv, både i lys av den historiske utviklingen og i forhold til dagens situasjon. Vi begrunner dette med følgende:

For ulike grupper funksjonshemmedes vedkommende hevdes det stadig at det psykososiale aspektet som inkluderer språk, tale og kommunikasjon er meget viktig. For hørselshemmedes vedkommende har det

vært understreket viktigheten av audiopedagogisk oppfølging etter høreapparattilpasning. Dette førte til ansettelse av audiopedagoger ved hørselssentralene i slutten av 1960-årene med en sterk økning i 1970-årene. Da høreapparatene ble gratis for alle i 1986, ble det et krav at audiopedagogisk oppfølging skulle være et tilbud til alle. I løpet av 1980- og 1990-årene har økonomien i helsevesenet blitt så vidt styrende at flere og flere audiopedagogstillinger er tatt bort eller omgjort til audiografstillinger, da audiografenes arbeidsoppgaver medfører penger i sykehuskassen, hvilket audiopedagogenes arbeidsoppgaver, grunnet dagens takstsystem, ikke gjør. Vi har således i dag ingen organisert offentlig hørselsrehabilitering, verken for barn eller voksne i Norge, og hvem som får nytte av de spredte tilbudene som finnes, er nokså tilfeldig og kan på ingen måte dekke behovet. Vi viser her til dokumentasjon i vedlagte artikkel som ventes internasjonalt publisert med det første.

Tilsvarende nedbygging har funnet sted når det gjelder logopedtjenester, for disses vedkommende har det foregått en parallell nedbygging både i kommuner og på sykehus. Det er et meget stort behov for logopediske tjenester til voksne, og etter hvert også til barn i hele landet. De privatpraktiserende logopedene har utført et svært viktig arbeid for å bøte på det mangelfulle offentlige tilbudet.

Vi finner det meget uheldig at våre myndigheter, i en tid hvor tverrfaglighet i økende grad blir fremhevet som riktig og nødvendig, ønsker å ha et regelverk som medfører nedbygging istedenfor oppbygging og stimulering av dette. Videre reagerer vi på at et forslag til endring i lovverket ikke sees i sammenheng med at Sosial- og helsedirektoratet akkurat nå tar fatt i arbeidet med høreapparatformidlingen her i landet. Dette bør også sees i sammenheng med at Universitetet i Oslo (i samarbeid med Hørselshemmedes Landsforbund) er inne i en samarbeidsprosess med Sosial- og helsedirektoratet i forhold til krav til utdanning av personell og ansettelse av relevant fagpersonell innen "speech and hearing", hvor man bl.a. har som mål å se dette i sammenheng med internasjonale forhold. Institutt for spesialpedagogikk er også kjent med de innspill som Norsk Logopedlag har spilt inn overfor HOD når det gjelder logopediens historikk når det gjelder undervisning og behandling og også det faktum at logopeder ikke står på listen over godkjente helsearbeidere. Det er svært uheldig at audiopedagoger og logopeder ikke står på denne listen. Dette arbeides det med.

En alvorlig konsekvens av fjerning av § 5-10 i folketrygdloven vil være at audiopedagogutdanningen her i landet må reduseres eller legges helt ned, da det kun vil være pedagoger med lærer- eller førskolelærerbakgrunn som vil kunne få arbeid etter avlagt eksamen som audiopedagog. De av våre studenter som kvalifiserer seg for rehabiliteringsoppgaver vil ikke ha mulighet for arbeid. Få med lærer- eller førskolelærerbakgrunn søker i dag spesialutdannelse innen hørsel, og kullene blir så små at universitetet ikke kan igangsette utdanningen. Det vil således både gå ut over rehabiliteringskompetanse og spesialkompetanse som trengs på hørselsområdet i skoler og barnehager. Det vil også bli aktuelt å vurdere logopedutdanningen og antallet studenter som kan tas opp der. Hvem skal dekke behovene til voksne afatikere og andre med behov for språk- og talebehandling der kommunene ikke tar et ansvar? Svært mange kommuner har ikke tatt et ansvar som fyller de behov som er i samfunnet. Og hvis ikke kommunene oppretter stillinger som også er beregnet på språk- og talerehabilitering for voksne, hvordan kan vi da utdanne personer med en kompetanse det ikke blir etterspørsel etter?

Skal den audiopedagogiske og logopediske utdanningen helt eller delvis legges ned eller endres på grunn av myndighetenes dårlige innsikt i de behov som er i samfunnet, eller skal utdanningene rette sin opplæring kun mot personer i skolepliktig alder der kommunene i større grad synes å være seg sitt ansvar bevisst? Dette kan umulig være det våre myndigheter vil, i en tid hvor det stadig blir flere og flere

UNIVERSITETET I OSLO

DET UTDANNINGSVITENSKAPELIGE FAKULTET

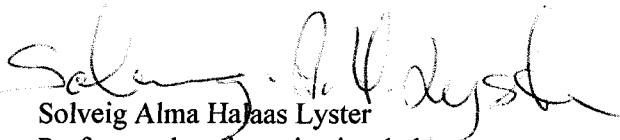
Side 3 av 3

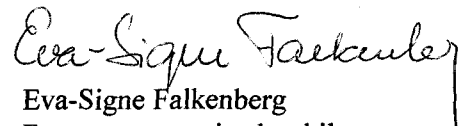
hørselshemmede og hvor man kalkulerer med at 10 % av befolkningen vil være hørselshemmede i 2020. Behovet for språk- og talerehabilitering er også stort i den voksne befolkningen. Det er skremmende at HOD ønsker å ta bort RTV-avtalen uten at de har en innsikt i og forståelse for hvordan hørsels-, språk- og tale-habiliteringen/-rehabiliteringen ivaretas og uten at de har en klar forsikring om at kommunenes ansvar følges opp overfor alle som har behov for habilitering/rehabilitering innenfor hørsels- og audiopedagogikk samt innenfor logopedi.

I tillegg til det som her er sagt, vil vi fra Institutt for spesialpedagogikk si at vi er kjent med de høringsuttalelser som avgis fra Norsk Audiopedagogisk Forening, Hørselshemmedes Landsforbund og Norsk Logopedlag. Vi støtter disse fullt ut.

Vi ber om at audiopedagog/logoped-refusjonen opprettholdes og beholdes på departement/RHF-nivå, med bakgrunn i at tjenesten er knyttet direkte opp mot spesialisthelsetjenestens habiliterings- og rehabiliteringsansvar/-behov.

Med vennlig hilsen

Solveig Alma Hajaas Lyster
Professor, dr. scient., instituttleder,
logoped

Eva-Signe Falkenberg
Førsteamanuensis, dr. philos.,
audiopedagog